

Täiskasvanuks saanud väljaanne

Teie käes on juba 20. number “Lähivertailuja”-sarjast, mistõttu on põhjust veidi meenutada selle ajalugu. 1983. aastal sai alguse uurimisprojekt “Suomen ja viron kieliopillinen vertailu”, mille tulemusena sündis varsti pea kolm aastakümnet kestnud kontrastiivseminaride (algaastatel veaanalüüsiseminaride) traditsioon. Kui alguses keskenduti esmajoones kahe lähedase sugulaskeele struktuuride võrdlusele ja õppijate vigade analüüsile, siis aastate jooksul on teemadering laienenud ka muude keeleküsimuste, kirjanduse ja kultuuri uurimisele. Seminaride tulem on koondatud “Lähivertailuja”-nimelisse sarja. Sarja esimene number ilmus 1985. aastal Turu Ülikooli soome keele ja üldkeeleteaduse õppetooli väljaandena. Järgmised numbrid on ilmunud eri Soome ülikoolide ja viimastel aastatel ka Tartu (2001) ja Tallinna (2006) ülikoolide sarjades. Käesolevast numbrist alates hakkab Lähivõrdlusi. Lähivertailuja ilmuma Eesti Rakenduslingvistika Ühingu perioodilise oktoobrikuise ajakirjana, mida indekseeritakse ka rahvusvahelistes andmebaasides.

Soome ja eesti keele võrdleva uurimise üks lähtekoht on olnud keele õppimist ja õpetamist käsitleva teadmise vajadus. 1997. aastal alustati uurimisprojektiga “Viro ja suomi kohdekielinä” (VIRSU). Projekti eesmärgiks on eelkõige uurida nende kahe lähedase sugulaskeele omandamise erijooni. Uurimistulemused võimaldavad arendada nii uurimisala teoreetilisi seisukohti kui praktilise õppetöö meetodeid. 2007. aastal projekti tegevust laiendati: eesmärgiks on edendada ka muude soome-ugri keelte omandamise uurimist teise keele ja võõrkeelena. Soome-ugri keelte omandamise uurimine toob siiani valdavalt indoeuroopa keeltele keskendunud teise keele omandamise uurimisse rahvusvaheliselt olulise uue mõõtme. Viimastel aastatel on osa rahvusvahelistest VIRSU-konverentsidest ja mitmed tööpajad korraldatud koos kontrastiivseminaridega. Koostöö on osutunud edukaks.

“Lähivertailuja”-sarjas (köited 13, 14, 17 ja 19) on ilmunud arvukalt VIRSU-konverentside ja tööpajade artikleid. Sellegi väljaande neli soomekeelset ja üks inglisekeelne artikkel põhinevad Mekrijärvel 1.–2.10.2009 peetud VIRSU-seminari ettekannetel. Neljas eestikeelses artiklis käsitletakse samuti keelte omandamist ja õpetamist.

Pille Eslon, Katre Õim, Annekatrin Kaivapalu, Reili Argus ja Erika Matsak arutlevad oma ühisartiklis, milliseid võimalusi avaneb, kui eesti keele omandamist uuritakse paralleelselt esimese ja teise keelena, ning analüüsivad uuritava teema seoseid esimese ja teise keele omandamise rahvusvahelise uurimisega.

Mai Fricki artikli teemaks on soome-eesti koodivahetus Tartu soomlaste vestlustes. Ta osundab muu hulgas, et koodivahetusel on sotsiaalse meedia tekstides samasugune roll kui muudeski vestlustes, näiteks osalusraamistiku muutmine.

Annekatrin Kaivapalu ja Pirkko Muikku-Werner käsitlevad retseptiivse mitmekeelsuse võimalusi soome-eesti kommunikatsioonis. Läbiviidud testis said soome keele eriala üliõpilased, kes eesti keelt eelnevalt ei osanud, eestikeelsest tekstist aru mitte ainult ühisele sõnavarale, vaid ka keelestruktuuride sarnasusele tuginedes.

Leena Kolehmainen esitab kaks võimalikku (või paralleelset) seletust sellele, miks adpositsioone (nt *villi jonkin perään*) kasutatakse rektsioonisuhte indikaatorina. Sellise laienemise põhjuseks peetakse tavaliselt keelekontakte, aga ka kontekstist mõjutatud grammatiseerumine on võimalik.

Leena Niiranen tutvustab uurimust kolme soome keele õppija sihtkeele kasutusest. Erinevused õppijate vahel tulenevad saadud keelelise sisendi määrast ja võimalusest kasutada soome keelt mujalgi kui koolis.

Raili Pool võrdleb eesti- ja venekeelsete üliõpilaste valikuid eesti keele täis- ja osasihitise valikul. Introspektiivsest materjalist selgub, et venekeelset õppijad lähtuvad objektivalikul esmajoonelause peaverbi vormilistest ja semantilistest omadustest. Eesti- ja venekeelsete informantide valikud on sarnased eitavates lausetes ja mõnede partitiivverbide korral.

Helka Riionheimo analüüsib soome ja eesti keele morfoloogilist ja morfofonoloogilist segunemist Eesti ingerisoomlastelt kogutud intervjuudes. Sageli oletatakse, et muutemorfoloogia ei kandu kontaktiolukorras

ühest keelest teise. Kui kontaktis olevate keelte muutemorfoloogia on mitmekesine ja nende struktuur piisavalt sarnane, ei ole kakskeelsete keelekasutajate morfoloogiline interferents harv nähtus.

Tiina Rüütmaa tutvustab ungari imperatiivi ja konditsionaali vasteid eesti kõrvallauses eesmärgiga selgitada välja kõneviiside omavahelised suhted. Ungari imperatiiv on kompleksne kõneviis, millel on lisaks käsu väljendamisele omane ka konjunktiivifunktsioon; samas on eesti imperatiivi peaülesanne käsu väljendamine. Ungari imperatiivi väljendamiseks on eesti keeles mitmeid võimalusi, millest imperatiiv on üsna harv. Seevastu ungari konditsionaali eesti vasteks on enamasti konditsionaal.

Ivar Sinimets käsitleb oma artiklis kaht Euroopa Liidu toetatud ungari keele õppimise ja õpetamisega seotud rahvusvahelist ühisprojekti, mille eesmärgiks oli ungari keele õppematerjalide arendamine ja õpetajate võrgustumine. Artiklis kirjeldatakse ungari keele õppe olukorda nii Ungaris kui väljaspool ning analüüsitakse projekti tulemusena valminud õppematerjale.

Suur tänu kõikidele artiklite autoritele ja retsensentidele, kelle põhjalikust tööst on kirjutajatele olnud kindlasti abi. Eriti täname Eesti Rakenduslingvistika Ühingu, kelle ajakirjana Lähivõrdlusi. Lähivertailuja 20. köide ilmub, ja Eesti Haridus- ja Teadusministeeriumi riiklikku programmi "Eesti keel ja kultuurimälu".

Joensuu ja Tallinnas

*Pirkko Muikku-Werner
ja Annekatrin Kaivapalu*